

Јелица ЈОКАНОВИЋ-МИХАЈЛОВ /Београд/

АКТУЕЛНА ПРОЗОДИЈСКА СЛИКА ИНФОРМАТИВНИХ ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ ЕМИСИЈА

Пре неколико година, овде у Подгорици, на III *Бошковићевим данима*, било је прилике да се разговара о стању језика у медијима и том приликом смо разматрали карактеристике спикерског говора¹. Сада ћемо посматрати и анализирати актуелно стање у медијима, према слици коју пружају информативне емисије, у широком смислу те речи, у београдским телевизијским програмима. Одмах можемо констатовати две ствари: прва је да су све, онда истицане, карактеристике спикерског говора и даље присутне, како позитивне, тако и негативне, и друга, да су и развојне тенденције које смо тада учили, настављене. Најмање измена, дакле, у односу на стање од пре 10 година има у спикерском говору, а много више у говору других учесника телевизијских емисија. Зато ћемо овде више пажње посветити овој другој категорији говорника и њеном доприносу медијској језичкој слици.

У односу на ранији период, знатно је промењен однос који је постојао између читаног и говореног текста. Неупоредиво више простора добили су говорници који текст не читају, мада сви они, како се показало, и нису у потпуности одвојени од читања и са њим често имају, мање или више непосредне везе. Пожељном се поодавно сматра жива реч са телевизијског екрана и спонтани говор, па се ова жељена слика ствара, што је могуће чешће. Често је она само привид, а утисак се постиже уз помоћ савремене технологије, која од гледаоца сакрива

¹ Ј. Јокановић-Михајлов, *Типови и функције прозодијских карактеристика спикерског говора*, III лингвистички скуп „Бошковићев дани”, ЦАНУ, Научни скупови књ. 42, Одјељење умјетности књ. 14, Подгорица 1997, с. 159-165

текст, истовремено омогућујући говорнику да тај текст чита и да при томе изгледа као да гледа право у камеру, тј. право у своје гледаоце. Потребна је велика вештина да се текст изговара као да није реч о читању, будући да ова два начина казивања имају врло много различитости. Многи говорници њом нису у потпуности овладали.

Када питања о квалитету говора на телевизији упутимо онима који програм прате, а то могу бити наши суседи, познаници, пријатељи, једнако као и случајни пролазници или пак посебно одабране групе анкетираних, уз сву различитост одговора, мишљења и сугестија, једно је заједничко — сви су њиме незадовољни. Ово незадовољство се различито испољава и различито формулише, али се увек односи на сметње којима лош говор онемогућава праћење програма. Одмах треба рећи да се људи, упитани за мишљење, најлакше одлучују на критику везану за употребу сасвим конкретних лексема, првенствено оних које су преузете из страних језика, и исто толико често за акцентовање конкретних речи, било да је то стварно огрешење о норму или да је реч о дублетној могућности, која њима није позната. Када би се проблеми говорне културе медија сводили на ова два питања, били би релативно лако решиви. Природно је да многе аспекте говора они који га не проучавају не могу прецизно дефинисати и не могу их издвојити из укупности утиска који говорени текст ствара, али је исто тако сугурно да они те неправилности примећују и да им оне реално сметају. Један део квалитетног или неквалитетног у језичкој продукцији увек потиче од прозодијског обликовања говора. То је сфера коју ћемо овде разматрати.

Раније су главнину учесника у телевизијским информативним емисијама чинили професионални говорници, спикери, коментатори, репортери. Уз њих су се појављивали, с времена на време и у малој мери, непрофесионални говорници, најчешће такозвани гости програма или гости емисије, а то су била лица везана својом делатношћу за теме које су емисије обрађивале. Тако су се појављивали политичари, уметници, спортисти, пољопривредници, стручњаци различитих профила. Њихово учешће је у информативним емисијама заузимало мало времена, а било је равноправно са временом којим располажу професионални говорници једино у специјалним емисијама типа *округлог стола*, односно у емисијама у целини посвећеним интервјуу са значајном личношћу. Како су оваква појављивања непрофесионалних говорника била временски врло ограничена и не превише честа, она су представљала неку врсту освежења или илустрације, готово врсту украса информативне емисије. Тада се сматрало да је професионалац обавезан да гово-

ри правилно и он је томе морао да посвети много пажње, а допуштало се да говор непрофесионалца, дакле ретког госта или на улици интервјуисаног грађанина, не мора бити добар. Важно је било да буде аутентичан, а потврда те аутентичности је често налажена управо у језичким неправилностима. Оне су тако постајале потврда неприпремљености, спонтаности, аутентичности дискурса. И сами гледаоци су имали два критеријума, строги за професионалне и благи за непрофесионалне говорнике. Паралелно са овим, постојали су афинитети код гледалаца према неким спикерима и водитељима емисија и јасан критички став према другима. Афинитети су укључивали у појединим случајевима и чисто уживање у дикцији и језичком изразу, чак и када сам предмет излагања није био посебно занимљив за слушање.

Каснији развој ситуације довео је до многих промена, које у први мах не изгледају непосредно повезане са говором и говорном културом, али које су у великој мери утицале на ову сферу, а у неким аспектима имале и пресудан утицај на стварање слике коју данас видимо. Пре свега, концепција информативног програма је у много чему измењена. У њега сада улазе различити типови емисија, а и сам концепт основних емисија, какве су *вести* и *дневници*, доживео је многе измене. Веома је порастао број и удео говорника који нису спикери, понегде их практично нема, замењени су новинарима, коментаторима, репортерима. Традиционални *дневници* и *вести* великих станица задржавају функције класичних спикера, али са једном изменом: спикер чита текст, трудећи се и да изгледа и да звучи као да га говори напамет. Део њих је у овоме веома вешт, део није. Гледалац, међутим, по звучању текста, по држању спикера, посебно по његовом фиксираном погледу, лако прозире ову ситуацију, али је углавном прима благонаклоно, као условност жанра. Када се у емисију укључују репортери са терена, да природном, обичном и разумљивом речју детаљније обавесте о најављеној теми, често се догађа да и они прибегавају истом „скривеном читању” и тада их дуге, унапред припремљене и синтаксички сложене конструкције исказа, једнако као и типична интонација читања²², одају и гледалац се осећа преварен. Уместо актуелног, живог, непосредног казивања, звучи његова супротност. Ово осећа и сам репортер и зато често покушава да импровизује, било зато што у не-

²² Ј. Јокановић-Михајлов, *Интонационе карактеристике читаног текста*, Зборник радова у част проф. Живојина Станојчића, Српски језик 1-2, Београд 1996, с. 132-143

достатку времена није могао да се припреми, било зато што жели да створи прави непосредни коментар са места догађаја. У највећем броју случајева, овакав дискурс није ништа прихватљивији за слушање од претходног типа. Ту до изражаја долази, осим код изузетака, невесело реално стање наше говорне културе. Иако је овакав појединац обавезан да на послу којим се бави њом влада, он није прошао, јер није имао где да прође, обуку у овој дисциплини, а и оно мало напора у овом правцу, што у школама већ скоро сасвим изостаје, одувек је било усмерено ка писаној речи а не ка говореној. Нижу, тако, репортери и извештачи час целовите реченице, час сегменте искиданих реченичних структура, повезују их како могу, додају накнадне информације, враћају се на већ казане. Како би се све некако повезало у целину и оправдало брзином и актуелношћу тренутка, обично се од свих прозодијских компоненти предност даје интензитету: све се изговара прегласно, врло напрегнутом артикулацијом, а ако говорнику то полази за руком, онда и најбржим темпом којим он влада. У свему томе, наравно расте број хезитационих пауза, попуњених на најразличитије начине.³

Ово нас доводи до једног важног сегмента културе говора, на који се код нас уопште не обраћа пажња, а који би морао бити пратилац културе говорења од првих дана учења матерњег језика. То је култура слушања. Њен недостатак се огледа и у медијима и у свакодневном животу, скоро у свакој средини, а има везе и са психологијом личности која говори, колико и са културним вредностима друштва у целини. Реч је и о слушању сабеседника и о слушању сопственог говора. Ово је сада кад нас на најнижем могућем нивоу. А то није категорија непозната и туђа нашем друштву нашој традицији и култури и колективно памћење јој чува истакнуто место на вредносној скали, што показују и неки традиционални искази везани за пажњу и слушање. Култура слушања није нешто чему други треба да нас науче, као некој новој, „европској” вредности, имали смо је од раније и треба да је поново оснажимо. Данас се и у многим породицама говори прегласно, укућани се надвикују с укљученим радијом и међусобно, деца вичу да би их старији чули, у градском аутобусу сви који говоре, чине то гласно, не базирујући се на околину. Када се овако васпитани говорници нађу у

³ Ј. Јокановић-Михајлов, *Фонетска раслојавања говорног језика*, XXXII међународни научни састанак слависта у Вукове дане, МСЦ 32/1, Београд 2004, с. 87-94.

емисији која сучељава њихова мишљења, они најчешће не допуштају сабеседницима, посебно не неистомишљеницима, да изложе своје идеје, нити се, када сами имају реч, базирају на време и потребе других учесника да се у разговор укључе. Када неко успе да преузме реч, почиње и сам да се на исти начин понаша. Они говорници којима је ово неприхватљиво, обично траже од водитеља да интервенише, а овај најчешће није у томе много успешан. Зато овакав дијалог захтева и одговарајућа језичка средства, у том оквиру и прозодијска, како би под поменути условима могао да обезбеди комуникацију. Осим интензитета, користи се и убрзан темпо, као и посебни мелодијски модели са повишеним тоном на крају сегмента, што увек делује на сабеседника као ограничавајући моменат и задржава његово укључивање у дијалог.

Нико није давао њима повољније услове. Све је то било транспарентно од првог тренутка. Свако је могао да види колико вреди та њихова имовина. И са другим тендером је ситуација потпуно чиста...

Оваква тонска линија је иначе карактеристична за средину исказа, а не за крај, али је говорник примењује на крају да би себи обезбедио могућност да ту следећу реченицу изговори, или бар започне, без ометања. Сам овај поступак, због гарантованог ефекта који има, постао је популаран и више него што би било очекивано, па је код неких постао већ манир. Они на овај начин говоре и када за тим нема реалне потребе.

Пре десет година је овога било много мање и тада су гледалишту углавном биле познате личности које се на овај начин понашају у дијалогу. Такав говор је био њихов заштитни знак. Сада је, међутим, вишеструко повећан број емисија дијалогског типа а поменути начин општења је у њима готово редован. Ово се више не односи на оштро супротстављена мишљења или на спорења као раније, већ се сад то дешава и у сасвим пријатељској и, рекло би се, мирној атмосфери. Начин говора је ту непримерен ситуацији: и када се сви слажу у мишљењу и подржавају једни друге, и даље говоре сви у глас и једни другима упадају у реч. Наводимо пример четири реченице (трећа припада водитељу), које четири говорника практично истовремено изговарају. Оне се непосредно настављају на водитељево питање-констатацију *Изгледа да је и Вас ово мало изненадило?*, а било је упућено само првом од три госта.

— Нисмо се ни надали да ће нас публика тако брзо прихватити.

— Па да, и код нас је исто, мислим, и ми смо имали шта да покажемо.

— Хоћу да кажем... Ви сте...

— Ма надали сте се, немојте сад!

Када се овакав сегмент дијалога јави повремено, још боље сасвим ретко, а оправдан је, рецимо, јаком емоцијом, одушевљењем и сл., он може да створи живост и добру атмосферу у емисији. Наравно, предслов је да траје кратко. Ако се, међутим сав разговор одвија на овај начин, он постаје непријатан, тежак за слушање, одбојан за праћење. Оваква конверзација постаје један од видова говорне агресије. Ако данас укључимо телевизор и прошетамо каналима, без посебног бирања, у три од четири емисије овога типа, одмах ћемо се наћи у описаном шуму.

Овакав говор мора да направи селекцију прозодијских средстава која је у стању да користи у описаним условима. Прво што се, осим прегласног говора може одмах приметити је мењање и упрошћавање мелодијско-ритмичких образаца који су уобичајени за употребљену структуру исказа. Слаба мелодијска издиференцираност фразе надокнађује се преласком у високи регистар, или, ако то допушта глас говорника, у ниски регистар, најчешће уз успоравање темпа, као у примеру:

‘Ајте, молим Вас, како то можете да кажете?!’

Ранији став да је говор гостију, односно свих непрофесионалних говорника од мале важности и да не утиче негативно на културу говора, сада је сасвим непримерен. Он се мора мењати, не само због бројности оваквих говорника и лоше језичке слике коју стварају, него пре свега због великог утицаја који њихов говор врши на популацију за коју је такав гост ауторитет. Ово потврђује пример врло лоше артикулације, коју су две четрнаестогодишњакиње имитирале и пробале да усвоје само зато што је тако говорила манекенка којој се оне диве, а коју су имале прилику да чују и виде неколико пута у телевизијским емисијама о моди. Језички утицај оваквих говорника не зависи од тога је ли им говор добар или лош, него од јачине њиховог ауторитета. Лоша дикција или неки други недостатак говора више нису довољан разлог за неизлазак на јавну сцену. Нису они довољан разлог ни да се одбије кандидат за репортера или новинара, још мање да се говорник-професионалац суспендује или пошаље на додатну обуку када то његов говор захтева, а о томе да би требало размислити и како говори гост кога позивамо у емисију, нема ни помена.

Нове форме у медијима траже владање дијалашком комуникацијом, а правог одговора на ове потребе за сада нема ни у школској односно универзитетској пракси, а углавном ни у добрим узорима на телевизији. Превага дијалашких форми ствара привид да је сада сасвим једноставно учествовати у јавној комуникацији и да је то исто што и

свакодневни разговор у најужем кругу. Развијене и фино изнијансиране усмене форме књижевног језика изједначају се са колоквијалним дискурсом и најчешће замењују њиме. И водитељи и остали учесници у емисијама често и лако прихватају колоквијални израз као стандард, па бирају и одговарајућа средства на свим језичким нивоима. Што им је нижа језичка, па и општа култура, то ће се овај став чешће манифестовати. Ово је најјучљивије на лексичком нивоу, где говорници често његове ниже слојеве доживљавају као освајање слободе изражавања, а механичко преузимање лексике из енглеског језика као потврду своје блискости са изворним облицима културе. Отуда толико жаргона и говора улице у неким, посебно омладинским, емисијама и толико неадаптираних енглеских речи у њиховим реченицама. Овакав дискурс тражи и прикладну синтаксу, најближу разговорним, колоквијалним типовима коришћених исказа, а са тим иде и одговарајућа интонација, понекад упрошћена, неизнијансирана, са грубим коришћењем елементарних средстава као што је интензитет, а понекад пренаглашена и егзалтирана, допуњена смехом, гестикулацијом, и претераном употребом тембра и ритма. Највећим огрешењем морамо сматрати уношење фонетски неадаптираних страних, конкретно енглеских речи и оно може имати најдалекосежније последице, будући да нарушава принципе на којима функционише наш језик. Такви сегменти текста нису више само „стране речи” којима су, оправдано и неоправдано, замењене наше речи, то су сегменти страног језика који, на месту где су употребљени, бришу и разарају ткиво српског језика.

Водитељи у улози домаћина емисије одувек су настојали да у укупном језичком наступу буду у складу са гостима, а њима, као и гледаоцима, прилагођавали су у већој или мањој мери и своју дикцију. Оваквих водитеља има наравно и данас, али се сада појављују и две, раније тешко замисливе, крајности. С једне стране, много је повлађивања гостима емисије, што се онда одражава на избор говорних, посебно, прозодијских модела, а с друге стране, има водитеља, на срећу не много, чији однос према сабеседнику, укупно понашање, па и говорно, које нас овде интересује, одређује афинитет водитеља према госту, степен (не)поклапања њихових ставова и сл. Она прва крајност на прозодијском плану доноси фразу умекшану финим нијансирањем, по темпу мало успорену, по тону и тембру врло прецизно формирану. Тако су, рецимо, изговорене реченице:

Коју од ових активности сматрате најпогоднијом?

Нови албум је заиста изашао у правом тренутку.

Друга крајност показује водитеља који више није неутралан. Он своје госте процењује и дели по томе колико се они уклапају у његове ставове о теми, односно колико их одобрава станица чији су гост. Када се гост не уклапа у пожељну категорију, водитељ бира питања која провоцирају, наводе на жељени одговор или признање. Интонација ових питања је стандардна, јер је стандардна и њихова реченична конструкција. Ако се гост успешно одупре, водитељ почиње да га прекида, поставља кратка, оштро интонирана питања или га прекида чим овај крене са успешним аргументовањем свог става. Ова последња питања, односно искази којима се сабеседник прекида или зауставља, по форми су стандардни, али по интонацији више нису неутрални. Њихова енергичност и нагле промене тона откривају водитељево нетрпељивост и јаку намеру да се гост принуди на одговор какав се жели чути. Такве су следеће три ситуације. Прве две имају врло оштар упитни тон, трећа напротив, кратке исказе, формално одобравајуће, ставља у ниски регистар и изговара кратко, чиме им мења смисао. Уместо сагласности и потврде разумевања, оне сада постају средство прекидања нечијег говора.

Шта сад, то треба да нас убеди?

Како немате мишљење о овоме?

Добро. Добро. Идемо на следећу ствар...

Интересантно је да овакав поступак гледалиште оцењује негативно и у случају кад само није на страни госта, па популарност водитеља и емисије опада уколико се ово често дешава. То потврђује пример водитељке која је, у доста бурном периоду друштвених промена, велику популарност стекла емисијом у којој је умела да своја директна и провокативна питања лепо формулише и углавном равномерно распореди на све госте емисије, а која сада, потпуно се идентификујући са политиком станице која њену емисију приказује, постаје врло пристрасна и своје госте неједнако третира. Број гледалаца опада, а многи од њих сада негативно оцењују и њену дикцију, за шта су једнако разлога имали и раније, али то нису чинили док су са интересовањем и симпатијом пратили ове емисије.

Велики број говорника, и професионалних и непрофесионалних, иако има у свом искуству само колоквијални облик комуницирања, поседује свест да то ипак није довољно, што их наводи на експериментисање и импровизацију. Као резултат ово даје модификоване облике дијалогских форми разговорног језика, посебно на прозодијском плану. Интересантно је да се ово догађа и са монолошким формама, које

су све мање развијене и све мање узорне, а разлог изгледа лежи у чињеници да све неозбиљнији став школе према квалитету писменог и усменог изражавања, те толерисање све мањег читања и коментарисања лектуре и литературе, ствара генерације неспособне да своје мисли развију и изложе лепим језиком, било у усменој, било у писменој форми. Све ово доводи на наше екране говорнике који се изражавају скучено и штуро, синтакса њихове реченице је несигурна и често дефектна и, када се ово зна, јасно је зашто нема смисла очекивати фино изнијансирану интонациону раван оваквог дискурса. Начелно, у дијалогу се прибегава свим структурним (лексичко-синтаксичким) и прозодијским карактеристикама разговорног језика, а у монологу се бира једна од две варијанте, у зависности од тога колико је говорник спретан у излагању: или се полази од интонације читаног текста, или се тежи да се све уоквири једном типизираним карактеристиком интонације, која је погодна да одржи реченичне сегменте на окупу. Шта ће се конкретно изабрати, зависи од самог говорника, а могућности је много. Обично се формира нека реченична контура у којој доминира једна карактеристика и то чини овакав прозодијски оквир врло препознатљивим. Неки од оваквих поступака су доста раширени, неки су опет доста ретки и карактеришу само појединце. Навешћемо три доста типична случаја. У првом се изразито наглашава последња реч у сегменту, било да је то синтагматска или реченична целина, у другом се посебно истиче свака акцентогена реч, а у трећем се ритмично пење и спушта реченична мелодија, без обзира на садржај и смисао реченичних сегмената који су овим обухваћени.

1) Одбојкашка *репрезентација* ће ускоро почети *припреме* за Светску лигу. На ове *припреме* је позвано 18 играча.

2) Ова *организација* је у прва три месеца *остварила промет* који *наговештава* да ће до краја године *бити остварен промет већи* за 50 процената него 2004. године.

3) Трошкови живота у априлу у односу на преходни месец порасли су за 1 проценат, а у односу на децембар за 6.

Неразвијеној или несигурној реченици одговара сасвим упрошћена интонација и говорник који има овакву дикцију, радо прибегава типизираним интонационим решењима, у којима доминантна карактеристика служи и као артикулациони ослонац. Ово важи за многе приучене спикере, који на исти начин излазе на крај са дугим и за њих тешким текстовима, у чију суштину и смисао не успевају да уђу у току читања. Исто је и са водитељима и репортерима који желе да тексту

који изговарају механички придају ноту уверљивости, коју иначе сами не осећају. Такозвано *акцентно истицање*, које представља један од најзгоднијих артикулационих ослонаца, у нашем језику не функционише добро ако је супротстављено логичком акценту, па се зато механичка примена овог поступка одмах примећује и од стране слушалаца негативно оцењује. Невешт или неупућен говорник напротив, сматра да је пронашао свеже решење и каткад ужива у звучном ефекту ове дикцијске карактеристике. Изразит и сада врло раширен пример овога представља наглашавање предлога и везника какво имамо у примеру

Са вама ће од овог четвртка у посету градској инспекцији ићи...

На мањим станицама информативни програм заузима сразмерно мало места и зато се у његову реализацију укључују лица која са спикерским послом имају мало везе или је немају уопште. Обично су то млади, приучени новинари или репортери, који у таквој станици читају и најаве програма и рекламе, па када читају вести, чине то на исти начин на који саопштавају и ове поменуте, потпуно различите садржаје. Њихово читање вести више од било чега другог одликује претерана брзина изговарања текста. Уз њу иде равна мелодијска линија и уједначено трајање слогова и, у доста случајева, изостављање пауза чак и између дужих реченичних целина. На неким од ових станица ово није говорников избор већ препоручена дикција, за коју се верује да оставља утисак пословности и професионализма, да указује на заузетост свих запослених и тако сугерише пословну успешност и вредност станице. Крајњи циљ стварања оваквог утиска по било коју цену је привлачење потенцијалних оглашивача, дакле добијање понуда за емитовање реклама. Колико су рекламе значајне за пословање свих станица показује њихово енормно трајање у свим програмима, па и неумесно уступање простора на сасвим неприкладним местима, какво је почетак *дневника* националне телевизије у ударном вечерњем термину. Одмерену спикерску интонацију самог почетка дневника, у коме је већина тема и тако крајње озбиљна а неретко и невесела, нагло прекидају примитивне рекламе са раздраганим пивопијама, који се вашарским интонацијама и са одговарајућим фоном у позадини обраћају гледалишту, а минут-два касније следи такође нагли повратак у студио и наставак информативног програма. Да ли је то само неукус или потпуно губљење осећаја за меру, за културне вредности и достојанство? Колико губи на смислу инсистирање на одмереној дикцији и фином прозодијском нијансирању у сегментима који следе непосредно после оваквих рекламних блокова? Ко је обраћао пажњу на лица спикера у ова-

квим тренуцима, није могао да не примети њихову нелагодност па и лаку збуњеност.

Краћи и дужи дијалози са просечним гледаоцем, вођени телефоном из студија или снимљени на терену, дијалози са стручњацима различитих профила позваних у студио и сл. врло су чести у информативним емисијама градских програма. Ове информативне емисије, више од било којих других, показују колико се проширио круг говорника у медијима и колико је колоквијални дискурс заменио сваки други тип говорне комуникације. Неочекивано се нашавши у центру медијске пажње, многи су на муци како да обликују свој говор. Често се дешава да најпре на сва питања одговарају само са *да* или *не*, а касније се осмеле и пређу на нормалније исказе. Обично су они сасвим преузети из свакодневне конверзације фамилијарног типа, што доноси и одговарајуће интонационе образце истог карактера. Други, посебно они од којих се тражи да нешто разјасне из своје струке, уместо да једноставним реченицама изложе суштину своје идеје, уплићу се у дуге низове фраза које нису у стању да повежу, па се добија искидана реченица са много понављања и узречица, са много синтаксичких неравина и интонацијом која покушава а не успева да све ово повеже и учини складнијим. У овим емисијама градских програма и понеки водитељи оптерећују гледаоце својим говором до те мере, да се доста гледалаца одлучује да не прати емисију у оне дане када је такав водитељ дежурни. Интересантно је да, иако гледаоци ово најчешће образлажу са „не могу да га/је слушам како говори”, није увек у питању дикција. Тако, рецимо, једна водитељка локалног програма упорно својим коментаром повезује свака два узастопна сегмента емисије мозаичког типа, а сегменти, разнородни и сасвим неповезани, не само да то не траже, него и не допуштају. Она међутим, појаву новог дела емисије „логички” изводи из претходног, сваки пут стварајући неприродну, нелогичну и одбојну секвенцу. Ево једне која долази између комуналних вести и новости из културе. Структура текста је уобичајена за овај тип емисије, на граници је између стандардне и колоквијалне, интонација такође.

Путари ће моћи да доврше овај посао ако се време пролепша. Да видимо хоће ли бити мање кише... Тако је. Метеоролози најављују побољшање, па ће се до краја месеца решити проблеми који муче житеље овог приградског насеља, видели смо колико то већ траје, тако је то код наших суграђана, а ви сада, по лепом времену можете да посетите једну изложбу у нашем граду и дивно би било да тамо купите неку од изложених графика и поклоните је некоме кога волите...

До гледаоца долази и сам текст и његов звучни облик и слика са екрана. Сегменти се смењују у брзом темпу, нема слободних тренутака да се утисци среде, многе од говорних секвенци се одвијају на фону не баш тихе музике, те се сви ови утисци сливају у један општи и нерашчлањив. Зато се просечном гледаоцу може учинити да несклад потиче од начина на који се говори, иако је проблем дубљи и потиче од садржаја.

Слика о говору у медијима, коју стичемо праћењем телевизијских емисија, упозорава да је потребан хитан и озбиљан рад на поправљању стања које постоји, али нам показује и то да део проблема испољених кроз језик и говор не потиче од њих самих, него од недовољне бриге друштва за ову сферу. Неке од активности које су у последње време почеле да се одвијају у Београду, пре свега кроз рад *Савета за неговање језика* при РТС-у, пружају реалну наду да ће се у овом смислу постићи успех.

Елица ЈОКАНОВИЧ-МИХАЙЛОВА

АКТУАЛЬНАЯ ПРОСОДИЧЕСКАЯ КАРТИНА ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕЛЕВИЗИОННЫХ ПЕРЕДАЧ

Резюме

В предложенной работе анализируется разговорная речь в телевизионных передачах информационных программ. Особое внимание уделяется изменениям происшедшим в средствах массовой информации за последних десять лет таким, как: появление новых концепций программ, новая роль профессиональных дикторов, преобладание диалогических форм коммуникации, вытеснение чтения спонтанной устной речью, присутствие в передачах большого числа непрофессиональных участников. Анализируются способы использования говорящими просодии в новых условиях, как и достигаемые с ее помощью эффекты.